

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 25 januari 2022*

”Begäran om förhandsavgörande – Miljö – Direktiv 2012/19/EU – Avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning – Skyldighet att finansiera kostnader för att hantera avfall från solcellspaneler – Retroaktiv verkan – Rättssäkerhetsprincipen – Felaktigt införlivande av ett direktiv – Medlemsstatens skadeståndsansvar”

I mål C-181/20,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Nejvyšší soud (Högsta domstolen, Republiken Tjeckien) genom beslut av den 12 mars 2020, som inkom till domstolen den 24 april 2020, i målet

VYSOČINA WIND a.s.

mot

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden L. Bay Larsen, avdelningsordförandena A. Arabadjiev (referent), A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen, I. Ziemele och J. Passer samt domarna M. Ilešič, T. von Danwitz, M. Safjan, A. Kumin och N. Wahl,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- VYSOČINA WIND a.s., genom M. Flora, advokát,
- Tjeckiens regering, genom M. Smolek, J. Vlácil och L. Dvořáková, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tjeckiska.

- Tysklands regering, genom J. Möller och S. Heimerl, båda i egenskap av ombud,
  - Europaparlamentet, genom C. Ionescu Dima, O. Hrstková Šolcová och. W.D. Kuzmienko, samtliga i egenskap av ombud,
  - Europeiska unionens råd, genom A. Maceroni och M. Moore, båda i egenskap av ombud,
  - Europeiska kommissionen, genom L. Haasbeek och P. Ondrůšek, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 15 juli 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 13 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE) (EUT L 197, 2012, s. 38).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan ett företag som driver en solenergianläggning, VYSOČINA WIND a. s. och Česká republika – Ministerstvo životního prostředí (miljöministeriet, Republiken Tjeckien), angående en begäran om ersättning från detta företag för den skada som det anser sig ha lidit till följd av det påstått felaktiga införlivandet av direktiv 2012/19.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2002/96/EG

- 3 I artikel 7.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) (EGT L 37, 2003, s. 24) föreskrevs att medlemsstaterna, för att beräkna målen för återvinning av elektriska eller elektroniska produkter (WEEE), ska se till att tillverkare, eller tredje part som handlar för deras räkning, för ett register över mängden WEEE, deras komponenter, material eller ämnen när de kommer in i och när de lämnar behandlingsanläggningen och/eller när de kommer in i återvinnings- eller materialåtervinningsanläggningen.
- 4 I artikel 9 i direktivet, med rubriken ”Finansiering avseende WEEE från andra användare än privathushåll”, föreskrevs följande:
”Medlemsstaterna skall se till att tillverkarna senast den 13 augusti 2005 sörjer för finansieringen av kostnaderna för insamling, behandling, återvinning och miljövänligt bortskaffande av WEEE från andra användare än privathushåll och som härrör från produkter som har släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.

När det gäller kostnaderna för hantering av WEEE som har släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 (historiskt avfall) skall tillverkarna sörja för finansieringen. Medlemsstaterna får alternativt föreskriva att även andra användare än privathushåll helt eller delvis skall vara ansvariga för denna finansiering.

Tillverkare och andra användare än privathushåll får ingå avtal i vilka andra finansieringsmetoder fastställs, utan att det påverkar tillämpningen av detta direktiv.”

- 5 I artikel 13 i direktiv 2002/96, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/34/EG av den 11 mars 2008 (EUT L 81, 2008, s. 65), föreskrevs följande:

”Alla ändringar som behövs för att anpassa artikel 7.3, bilaga I B (särskilt i syfte att eventuellt lägga till belysningsarmaturer i hushåll, glödlampor och fotovoltaiska produkter, dvs. solpaneler), bilaga II (särskilt med hänsyn till utvecklingen av ny teknik för behandling av WEEE) och bilagorna III och IV till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen ska antas. Dessa åtgärder, som avser att ändra icke väsentliga delar i detta direktiv, ska antas i enlighet med det föreskrivande förfarande med kontroll som avses i artikel 14.3.

Innan bilagorna ändras ska kommissionen bland annat samråda med tillverkare av elektriska och elektroniska produkter, materialåtervinningsföretag, behandlingsaktörer och miljöorganisationer samt fackliga organisationer och konsumentorganisationer.”

Direktiv 2003/108/EG

- 6 I skäl 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/108/EG av den 8 december 2003 om ändring av direktiv 2002/96/EG (EUT L 345, 2003, s. 106) anges följande:

”I enlighet med den gemensamma förklaringen har kommissionen undersökt de ekonomiska konsekvenser för tillverkarna som blir följden av den nuvarande ordalydelsen av artikel 9 i direktiv 2002/96/EG, och kommissionen har funnit att skyldigheten att återta WEEE som släppts ut på marknaden i det förflutna ger upphov till ett ansvar med retroaktiv verkan som inte föreskrivits, vilket förmodligen kommer att utsätta vissa tillverkare för allvarliga ekonomiska risker.”

- 7 Genom direktiv 2003/108 ersattes artikel 9 i direktiv 2002/96 med följande text:

”1. Medlemsstaterna skall se till att tillverkarna senast den 13 augusti 2005 sörjer för finansieringen av kostnaderna för insamling, behandling, återvinning och miljövänligt bortskaffande av WEEE från andra användare än privathushåll och som härrör från produkter som har släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.

Medlemsstaterna skall snarast den 13 augusti 2005 se till att finansieringen av kostnaderna för hantering av WEEE från produkter som har släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 (historiskt avfall) sker i enlighet med tredje och fjärde styckena.

När det gäller historiskt avfall som ersätts av nya produkter som är av samma typ eller av nya produkter som fyller samma funktion skall kostnaderna finansieras av tillverkarna av dessa produkter när de tillhandahåller dem. Medlemsstaterna får alternativt föreskriva att även andra användare än privathushåll helt eller delvis skall vara ansvariga för denna finansiering.

När det gäller annat historiskt avfall skall kostnaderna finansieras av andra användare än privathushåll.

2. Tillverkare och andra användare än privathushåll får ingå avtal i vilka andra finansieringsmetoder fastställs, utan att det påverkar tillämpningen av detta direktiv.”

Direktiv 2008/98/EG

- 8 I artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (EUT L 312, 2008, s. 3) definieras begreppet avfall som ett ”ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med”.
- 9 I artikel 14 i detta direktiv föreskrivs följande:

”1. Kostnaderna för avfallshanteringen ska i enlighet med principen om att förorenaren ska betala belasta den ursprungliga avfallsproducenten eller den nuvarande eller de tidigare avfallsinnehavarna.

2. Medlemsstaterna får besluta att kostnaderna för avfallshanteringen helt eller delvis ska belasta den som tillverkat den produkt från vilken avfallet kom och att distributörerna av sådana produkter får dela på dessa kostnader.”

Direktiv 2012/19

- 10 Genom direktiv 2012/19 upphävdes direktiv 2002/96.
- 11 Skälen 9, 12 och 23 i direktiv 2012/19 har följande lydelse:

”(9) Detta direktiv bör omfatta all [elektrisk och elektronisk utrustning (EEE)] som används av konsumenter och EEE som är avsedd för yrkesmässig användning. Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av annan unionslagstiftning om säkerhets- och hälsokrav som skyddar alla aktörer som kommer i kontakt med WEEE eller särskild unionslagstiftning om avfallshandling ... och unionslagstiftning om produktutformning, ... Målen för detta direktiv kan uppnås utan att storskaliga fasta installationer såsom oljeplattformar, bagagetransportsystem på flygplatser eller hissar ingår i dess tillämpningsområde. Utrustning i sådana installationer, men som inte är särskilt utformad och installerad som en del av sådana installationer, och som kan fungera även om den inte utgör en del av dessa installationer, bör dock omfattas av direktivets tillämpningsområde. Detta gäller t.ex. utrustning som belysningsutrustning och solcellspaneler.

...

(12) Införandet, genom detta direktiv, av producentansvar är ett av sätten att uppmuntra utformning och framställning som fullt ut beaktar och underlättar reparationer, eventuell uppgradering, återanvändning, demontering och materialåtervinning av EEE.

...

- (23) ... Medlemsstaterna bör uppmuntra producenterna att ta fullt ansvar för insamlingen av WEEE, särskilt genom att låta dem finansiera insamlingen av WEEE genom hela avfallskedjan, ... i linje med principen om att förorenaren betalar. För att dra största möjliga nytta av principen om producentens ansvar bör varje producent själv stå för finansieringen av hanteringen av avfall från sina produkter. Producenten bör ha möjlighet att välja om den vill uppfylla detta åliggande individuellt eller genom att delta i ett kollektivt system. Varje producent bör när den släpper ut en produkt på marknaden lämna en finansiell garanti för att förhindra att kostnader för hanteringen av WEEE som härrör från övergivna produkter övervältras på samhället eller de kvarvarande producenterna. Finansieringsansvaret för hanteringen av historiskt avfall bör delas mellan alla befintliga producenter genom kollektiva finansieringssystem till vilka alla producenter som befinner sig på marknaden när kostnaden uppkommer bidrar proportionellt. ... För produkter med lång livscykel och som nu omfattas av detta direktiv, till exempel solcellspaneler, bör befintliga strukturer för insamling och materialåtervinning utnyttjas på bästa sätt, under förutsättning att de uppfyller kraven i detta direktiv.”
- 12 I artikel 1 i direktivet anges att det i ”detta direktiv fastställs åtgärder som syftar till att skydda miljön och människors hälsa genom att i enlighet med artiklarna 1 och 4 i direktiv [2008/98] förebygga eller minska de negativa följderna av generering och hantering av [WEEE] samt minska resursanvändningens allmänna påverkan och få till stånd en effektivisering av denna användning, och därigenom bidra till en hållbar utveckling”.
- 13 I artikel 2.1 i direktiv 2012/19 föreskrivs följande:
- ”Detta direktiv ska gälla [EEE] enligt följande:
- a) Från och med den 13 augusti 2012 till och med den 14 augusti 2018 (övergångsperiod), med förbehåll för punkt 3, för EEE som omfattas av de kategorier som förtecknas i bilaga I. Bilaga II innehåller en vägledande förteckning över EEE som omfattas av de kategorier som förtecknas i bilaga I.
- b) Från och med den 15 augusti 2018, med förbehåll för punkterna 3 och 4, för all EEE. All EEE ska klassificeras inom ramen för de kategorier som förtecknas i bilaga III. Bilaga IV innehåller en icke uttömmande förteckning över EEE som omfattas av de kategorier som förtecknas i bilaga III (öppet tillämpningsområde).”
- 14 I artikel 3.1 a i direktivet definieras ”elektrisk och elektronisk utrustning” eller ”EEE” som ”utrustning som är beroende av elektrisk ström eller elektromagnetiska fält för att fungera korrekt samt utrustning för generering, överföring och mätning av sådan ström och sådana fält och som är avsedda att användas med en spänning på högst 1000 volt växelström eller 1500 volt likström”.
- 15 Enligt artikel 3.1 e i samma direktiv avses med ”avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning” eller ”WEEE” ”elektrisk eller elektronisk utrustning som enligt definitionen i artikel 3.1 i direktiv [2008/98] är avfall, inklusive alla komponenter, utrustningsdelar och förbrukningsvaror som utgör del av produkten då denna kasseras”.
- 16 I artikel 4 i direktivet föreskrivs följande:
- ”Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av kraven i unionslagstiftningen om en välfungerande inre marknad och om produktutformning, ... uppmuntra samarbete mellan

producenter och materialåtervinningsföretag samt åtgärder för att främja sådan utformning och tillverkning av EEE som syftar till lättare återanvändning, demontering och återvinning av WEEE, dess beståndsdelar och material. ...”

17 I artikel 12 i direktiv 2012/19, med rubriken ”Finansiering av hanteringen av WEEE från privata hushåll”, föreskrivs i punkt 4 att WEEE från produkter som släppts ut på marknaden den 13 augusti 2005 eller tidigare ska anses vara ”historiskt avfall”.

18 I artikel 13 i detta direktiv, med rubriken ”Finansiering när det gäller WEEE från andra användare än privathushåll”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska se till att producenterna sörjer för finansieringen av kostnaderna för insamling, behandling, återvinning och miljövänligt bortskaffande av WEEE från andra användare än privathushåll och som härrör från produkter som har släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.

När det gäller historiskt avfall som ersätts av nya produkter som är av samma typ eller av nya produkter som fyller samma funktion ska kostnaderna finansieras av producenterna av dessa produkter när de tillhandahåller dem. Medlemsstaterna får alternativt föreskriva att andra användare än privathushåll helt eller delvis ska vara ansvariga för denna finansiering.

När det gäller annat historiskt avfall ska kostnaderna finansieras av de användare som inte är privathushåll.

2. Producenter och andra användare än privathushåll får ingå avtal i vilka andra finansieringsmetoder fastställs, utan att det påverkar tillämpningen av detta direktiv.”

19 I artikel 24.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 14 februari 2014. De ska genast överlämna texterna till dessa bestämmelser till kommissionen.”

20 I bilaga I till direktiv 2012/19, med rubriken ”Kategorier av EEE som omfattas av detta direktiv under den övergångsperiod som avses i artikel 2.1 a”, anges solcellspaneler. Dessa anges även i bilaga II till detta direktiv, som innehåller en vägledande förteckning över EEE som omfattas av de kategorier som räknas upp i nämnda bilaga I, och i bilaga IV till direktivet, som innehåller en icke uttömmande förteckning över EEE som omfattas av de kategorier som anges i bilaga III till direktivet.

Tjeckisk rätt

21 Republiken Tjeckien har fullgjort sina skyldigheter enligt direktiv 2002/96 bland annat genom att anta zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (lag nr 185/2001 om avfall och om ändring av vissa andra lagar) (nedan kallad avfallslagen).

22 Den 30 maj 2012 infördes ett system för finansiering av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler genom en ny artikel 37p i avfallslagen. Enligt denna artikel är den som driver en solenergianläggning skyldig att genom bidrag för återvinning finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013. För

detta ändamål föreskrevs en skyldighet för den som driver en solenergianläggning att senast den 30 juni 2013 ingå ett avtal för att säkerställa ett gemensamt finansieringssystem, och detta för att denna finansiering skulle vara garanterad senast den 1 januari 2019. När det gäller solcellspaneler som släpptes ut på marknaden efter den 1 januari 2013, åligger denna skyldighet däremot producenter av dessa.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 23 VYSOČINA WIND driver en solenergianläggning som togs i bruk år 2009 och som utrustats med solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005, men före den 1 januari 2013.
- 24 Till följd av den skyldighet som föreskrivs i artikel 37p i avfallslagen medverkade bolaget till finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspanelerna och betalade i detta avseende avgifter på sammanlagt 1 613 773,24 tjeckiska kronor (CZK) (cirka 59 500 EUR) under åren 2015 och 2016.
- 25 VYSOČINA WIND ansåg att denna skyldighet var en direkt följd av att Republiken Tjeckien hade införlivat direktiv 2012/19 felaktigt och att betalningen av dessa avgifter utgjorde en skada. Bolaget väckte därför skadeståndstalan mot denna medlemsstat vid Obvodní soud pro Prahu 10 (Distriktsdomstol nr 10 i Prag, Tjeckien). Bolaget anser i synnerhet att artikel 37p i avfallslagen strider mot artikel 13.1 i direktiv 2012/19, enligt vilken det åligger producenterna av EEE, och inte deras användare, att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.
- 26 Genom dom av den 6 april 2018 biföll nämnda domstol skadeståndstalan i dess helhet. Republiken Tjeckien överklagade denna dom till Městský soud v Praze (Stadsdomstolen i Prag, Republiken Tjeckien), som avlog överklagandet genom dom av den 14 november 2018. Enligt den domstolen framgick det klart av ordalydelsen i artikel 13.1 i direktiv 2012/19 att producenterna ska säkerställa finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släpps ut på marknaden efter den 13 augusti 2005, vilket innebär att artikel 37p i avfallslagen inte är förenlig med direktivet, eftersom denna skyldighet därigenom åläggs användarna.
- 27 Republiken Tjeckien överklagade därför den domen till Nejvyšší soud (Högsta domstolen, Republiken Tjeckien) och gjorde för det första gällande att en sådan tolkning av artikel 13.1 i direktiv 2012/19 skulle leda till att denna bestämmelse tillerkändes en rättsstridig retroaktiv verkan. Republiken Tjeckien påpekade för det andra att ett visst antal producenter som mellan åren 2005 och 2013 släppt ut solcellspaneler på marknaden inte längre var verksamma, vilket skulle motverka säkerställandet av finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från dessa paneler. För det tredje anser Republiken Tjeckien att den omständigheten att kommissionen inte har yttrat sig inom ramen för EU Pilot-ärendet avseende införlivandet av direktiv 2012/19 med nationell rätt eller har inlett något fördragsbrottsförfarande mot Republiken Tjeckien, visar att denna medlemsstat på ett korrekt sätt har införlivat direktiv 2012/19, vilket kommissionen bekräftade vid ett bilateralt möte som ägde rum den 1 oktober 2018.
- 28 Den hänskjutande domstolen söker i detta sammanhang klarhet i hur artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska tolkas. Även om det är ostridigt att medlemsstaterna enligt denna bestämmelse är skyldiga att ålägga producenterna ansvaret för finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler, i den mån det rör sig om paneler som släppts ut på

marknaden efter utgången av införlivandefristen för detta direktiv, det vill säga den 14 februari 2014, och att medlemsstaterna när det gäller ”historiskt avfall” från solcellspaneler som har släppts ut på marknaden före utgången av införlivandefristen för detta direktiv kan ålägga användarna denna skyldighet, uppkommer nämligen frågan huruvida denna finansieringsskyldighet ska tillämpas vad gäller avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och den 14 februari 2014.

- 29 Enligt den hänskjutande domstolen ska det först fastställas när skyldigheten att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler inträder. Den delar i detta hänseende den uppfattning som klaganden i det nationella målet har intagit, nämligen att denna skyldighet endast inträder när avfallet uppkommer och inte, såsom Republiken Tjeckien har hävdad, i samband med utsläppandet på marknaden av dessa solcellspaneler. Solcellspaneler som släppts ut på marknaden före utgången av fristen för att införliva detta direktiv, det vill säga den 14 februari 2014, och som ger upphov till avfall efter detta datum omfattas följaktligen av det materiella tillämpningsområdet för direktiv 2012/19, vilket innebär att den skyldighet som föreskrivs i artikel 13.1 i direktivet inte är retroaktiv.
- 30 Den hänskjutande domstolen hyser vidare tvivel om huruvida direktiv 2012/19 har införlivats på ett korrekt sätt med den tjeckiska rättsordningen. För det första har kommissionen nämligen själv konstaterat, i samband med antagandet av direktiv 2003/108 om ändring av direktiv 2002/96, att skyldigheten att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från produkter som släppts ut på marknaden före utgången av införlivandefristen för sistnämnda direktiv medförde ett retroaktivt ansvar som kunde innebära allvarliga ekonomiska risker för producenterna, eftersom ett sådant konstaterande kunde tillämpas på ett liknande sätt på nya solcellspaneler som nyligen kommit att omfattas av tillämpningsområdet för unionslagstiftningen genom direktiv 2012/19. För det andra undergrävs de berättigade förväntningarna hos producenterna av solcellspaneler, vilka inte kunde anta att de skulle åläggas en sådan finansieringsskyldighet för avfall från paneler som redan tidigare hade släppts ut på marknaden och vilka således inte hade övervältrat kostnaderna för en sådan finansiering på priset på deras produkter. För det tredje skulle en skillnad i behandling uppstå mellan de användare som redan uppfyllde den finansieringsskyldighet som föreskrevs i nationell rätt före utgången av införlivandefristen för direktiv 2012/19 och de användare som inte uppfyllde denna skyldighet. Den hänskjutande domstolen har för det fjärde påpekat att Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Grekland och Republiken Österrike inte heller har införlivat direktivet genom att bibehålla skyldigheten för producenterna att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från produkter som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.
- 31 Slutligen vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den nationella lagstiftningen strider mot unionsrätten, eftersom de avtal som de som driver solenergianläggningar var skyldiga att ingå för att säkerställa finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler och i vilka det avtalades att motsvarande belopp skulle betalas genom delbetalningar, efter antagandet av direktiv 2012/19, fortsatte att gälla trots att denna finansiering enligt direktivet åligger producenterna.

- 32 Mot denna bakgrund beslutade Nejvyšší soud (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- ”1) Ska artikel 13 i direktiv [2012/19] tolkas så, att den utgör hinder för en medlemsstat att ålägga användarna av solcellspaneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013, och inte producenterna, skyldigheten att finansiera kostnaderna för insamling, behandling, återvinning och miljövänligt bortskaffande av WEEE från sådana solcellspaneler?
- 2) För det fall den första frågan besvaras jakande, är det då, vid bedömningen av villkoren för en medlemsstats ansvar för skada som har vållats en enskild på grund av en överträdelse av unionsrätten, under sådana omständigheter som dem som är i fråga i det nationella målet av betydelse att medlemsstaten själv har fastställt villkoren för finansieringen av avfall från solcellspaneler redan före antagandet av [direktiv 2012/19], enligt vilket solcellspaneler på nytt upptogs inom unionslagstiftningens tillämpningsområde och ålade producenterna finansieringen av kostnaderna, även vad gäller solcellspaneler som släppts ut på marknaden före utgången av fristen för att införliva direktivet (och själva antagandet av bestämmelserna på unionsrättslig nivå)?”
- 33 Domstolen har i enlighet med artikel 61.1 i sina rättegångsregler anmodat parterna i det nationella målet och övriga berörda enligt artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol att skriftligen besvara vissa frågor som bland annat rör giltigheten av artikel 13.1 i direktiv 2012/19.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 34 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska tolkas så, att den utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013 ska finansieras av solcellspanelernas användare och inte av producenterna av desamma.
- 35 Domstolen konstaterar inledningsvis att även om denna fråga formellt sett endast avser tolkningen av artikel 13.1 i direktiv 2012/19, framgår det av skälen till begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen även vill få klarhet i huruvida denna bestämmelse är giltig med hänsyn till dess eventuella retroaktiva verkan. Den hänskjutande domstolen har i huvudsak understrukit att en sådan retroaktiv verkan skulle kunna följa av att producenterna, enligt nämnda bestämmelse, ska finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler när avfallet härrör från produkter som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005, det vill säga en tidpunkt då den frist för införlivande som föreskrivs i direktivet ännu inte hade löpt ut. Denna bestämmelse skulle således kunna ge upphov till ett retroaktivt ansvar som kan innebära allvarliga ekonomiska risker för producenterna.
- 36 Även om det inom ramen för fördelningen av funktioner mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen vid tillämpningen av artikel 267 FEUF ankommer på de nationella domstolarna att bedöma relevansen av de frågor som ställs, är det dock förbehållet EU-domstolen att bland alla de omständigheter som den nationella domstolen redogjort för välja ut de delar av

unionsrätten som med hänsyn till föremålet för tvisten kräver tolkning eller bedömning av giltigheten (dom av den 17 september 2020, *Compagnie des pêches de Saint-Malo*, C-212/19, EU:C:2020:726, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

- 37 För att ge den hänskjutande domstolen ett fullständigt svar ska domstolen följaktligen även pröva giltigheten av artikel 13.1 i direktiv 2012/19 med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen, eftersom det enligt denna bestämmelse krävs att producenterna ska säkerställa finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005, det vill säga innan direktivet trädde i kraft.
- 38 Det finns således anledning att först göra en sådan tolkning av artikel 13.1 i direktiv 2012/19 som den hänskjutande domstolen har efterfrågat. Om denna bestämmelse ska tolkas så, att den utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005 ska finansieras av användarna, och inte av producenterna, blir det följaktligen nödvändigt att pröva bestämmelsens giltighet.
- 39 Enligt fast rättspraxis får en tolkning av en unionsbestämmelse inte leda till att bestämmelsens klara och precisa lydelse förlorar all ändamålsenlig verkan (dom av den 6 september 2012, *Czop och Punakova*, C-147/11 och C-148/11, EU:C:2012:538, punkt 32 samt där angiven rättspraxis). När innebörden av en unionsbestämmelse otvetydigt framgår av själva lydelsen av bestämmelsen, kan domstolen således inte avvika från denna tolkning.
- 40 Enligt artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska medlemsstaterna emellertid se till att producenterna sörjer för finansieringen av kostnaderna för insamling, behandling, återvinning och miljövänligt bortskaffande av WEEE från andra användare än privathushåll och som härrör från produkter som har släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.
- 41 Enligt den definition som anges i artikel 3.1 e i detta direktiv omfattar begreppet ”WEEE” elektrisk eller elektronisk utrustning som enligt definitionen i artikel 3.1 i direktiv 2008/98 är avfall, inklusive alla komponenter, utrustningsdelar och förbrukningsvaror som utgör del av produkten då denna kasseras.
- 42 I artikel 2.1 a i direktiv 2012/19 anges särskilt att direktivet, under en övergångsperiod från och med den 13 augusti 2012 till och med den 14 augusti 2018, ska gälla de EEE som omfattas av de kategorier som förtecknas i bilaga I till direktivet. I denna bilaga anges solcellspaneler, vilka även omnämns i bilaga II till direktivet, där det i likhet med i skälen 9 och 23 i direktivet, preciseras att produkter med lång livscykel, till exempel solcellspaneler, hädanefter omfattas av direktivet.
- 43 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 29 i sitt förslag till avgörande, utgår unionslagstiftaren, utan något utrymme för tvetydighet, från att dessa solcellspaneler utgör EEE i den mening som avses i definitionen i artikel 3.1 a i direktiv 2012/19, och att dessa således omfattas av direktivets tillämpningsområde.
- 44 Enligt artikel 13.1 i direktiv 2012/19 krävs det följaktligen att medlemsstaterna antar de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att ålägga producenterna, och inte användarna, finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler, när dessa paneler har släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005.

- 45 Artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska följaktligen - oavsett den prövning av huruvida denna bestämmelse är giltig som det hänvisas till i punkt 38 i denna dom - tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005 ska finansieras av användarna av dessa solcellspaneler och inte av producenterna av desamma.
- 46 Med hänsyn till denna tolkning är det därefter fortfarande nödvändigt att, såsom nämnts ovan i punkterna 37 och 38, pröva huruvida denna bestämmelse är giltig.
- 47 Domstolen erinrar i detta avseende om att rättssäkerhetsprincipen utgör en grundläggande unionsrättslig princip som innebär att rättsregler ska vara klara, precisa och förutsebara vad gäller deras tillämpning, i synnerhet om reglerna kan få negativa konsekvenser för enskilda eller företag, så att dessa på ett otvetydigt sätt kan få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter samt vidta åtgärder i enlighet därmed (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 mars 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punkt 161, och dom av den 30 april 2019, Italien/rådet (Fiskekvoter för svärdfisk i Medelhavet), C-611/17, EU:C:2019:332, punkt 111 samt där angiven rättspraxis). Samtidigt som rättssäkerhetsprincipen utgör hinder mot att en ny rättsregel tillämpas retroaktivt, det vill säga på en situation som etablerats innan rättsregeln trätt i kraft, kräver enligt samma rättspraxis denna princip att alla faktiska omständigheter normalt, om inget uttryckligen talar för motsatsen, ska bedömas mot bakgrund av de rättsregler som gällde när omständigheterna inträffade (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 september 2015, A2A, C-89/14, EU:C:2015:537, punkt 37, samt av den 26 mars 2020, Hungeod m.fl., C-496/18 och C-497/18, EU:C:2020:240, punkt 94 och där angiven rättspraxis).
- 48 En ny rättsregel ska dessutom tillämpas omedelbart på framtida verkningar av en situation som har uppkommit under en äldre bestämmelses giltighetstid, liksom på nya situationer (dom av den 15 januari 2019, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, punkt 50, och av den 14 maj 2020, Azienda Municipale Ambiente, C-15/19, EU:C:2020:371, punkt 57 samt där angiven rättspraxis). Med förbehåll för principen om att rättsakter inte har retroaktiv verkan, förhåller det sig annorlunda endast när den nya regeln åtföljs av specialbestämmelser som reglerar dess tillämpning i tiden (dom av den 16 december 2010, Stichting Natuur en Milieu m.fl., C-266/09, EU:C:2010:779, punkt 32, dom av den 26 mars 2015, kommissionen/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, punkt 32, och dom av den 15 januari 2019, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, punkt 50).
- 49 Det kan i undantagsfall förhålla sig annorlunda, såsom generaladvokaten har framhållit i punkt 63 i sitt förslag till avgörande, om det krävs med hänsyn till ett mål av allmänintresse och om berörda personers berättigade förväntningar vederbörligen beaktas (dom av den 26 april 2005, "Goed Wonen", C-376/02, EU:C:2005:251, punkt 33, och dom av den 19 mars 2009, Mitsui tals Co. Deutschland, C-256/07, EU:C:2009:167, punkt 32).
- 50 I förevarande fall framgår det av artikel 2.1 a i direktiv 2012/19 att direktivet gäller sådan utrustning som förtecknas i bilaga I till direktivet, däribland solcellspaneler, från och med den 13 augusti 2012. Detta datum sammanfaller för övrigt med tidpunkten för direktivets ikraftträdande, det vill säga den tjugonde dagen efter det att det offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* av den 24 juli 2012, i enlighet med artikel 26 i direktivet. Enligt artikel 24.1 i direktivet skulle medlemsstaterna däremot rätta sig efter bestämmelserna i direktivet senast den 14 februari 2014.

- 51 Den rättsregel som anges i artikel 13.1 i direktiv 2012/19 är således tidsmässigt tillämplig (*ratione temporis*) endast i den mån som insamling, behandling, återvinning och bortskaffande av avfall från solcellspaneler som anges i direktivet genomförs från och med den 13 augusti 2012. I den mån sådana åtgärder vidtogs före detta datum existerade nämligen inte längre de ifrågavarande solcellspanelerna vid detta datum och kostnaderna för dessa åtgärder hade redan uppkommit vid den tidpunkt då direktiv 2012/19 trädde i kraft, vilket innebär att artikel 13.1 i direktivet inte kan tillämpas på dessa åtgärder.
- 52 Mot bakgrund av den rättspraxis som anges i punkterna 47 och 48 i denna dom ska det således fastställas huruvida tillämpningen av den rättsregel som anges i artikel 13.1 i direktiv 2012/19, enligt vilken producenterna är skyldiga att säkerställa finansieringen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden efter den 13 augusti 2005, när dessa paneler har blivit eller kommer att bli avfall från och med den 13 augusti 2012, negativt kan påverka en situation som uppkommit innan direktivet trädde i kraft eller om denna tillämpning tvärtom kommer att påverka framtida verkningar av en situation som uppkommit innan direktivet trädde i kraft.
- 53 Enligt den unionslagstiftning som förekom innan direktiv 2012/19 antogs reglerades skyldigheten att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler i artikel 14 i direktiv 2008/98, enligt vilken medlemsstaterna kunde välja att låta kostnaden för denna hantering bäras antingen av den nuvarande eller tidigare innehavaren av avfallet eller av producenten eller distributören av solcellspaneler.
- 54 För det fall en medlemsstat, innan direktiv 2012/19 antogs, hade valt att låta användarna av solcellspaneler bära kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler och inte producenterna av desamma, såsom var fallet i Tjeckien, har ikraftträdandet av artikel 13.1 i direktiv 2012/19, tillsammans med skyldigheten att införliva denna bestämmelse med den nationella rättsordningen, såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 53 och 57 i sitt förslag till avgörande, följaktligen påverkat situationer som har uppkommit före ikraftträdandet av detta direktiv.
- 55 En sådan ändring av fördelningen av kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som förelåg enligt den lagstiftning som var i kraft vid den tidpunkt då dessa solcellspaneler släpptes ut på marknaden och då de såldes till ett visst pris, vid en tidpunkt och genom en handelstransaktion som producenten inte kunde ändra i efterhand, kan inte anses utgöra en tillämpning av en ny regel på de framtida verkningarna av en situation som uppstått medan den tidigare bestämmelsen var i kraft. De ifrågavarande verkningarna är nämligen redan säkra i alla avseenden och därmed fastställda, till skillnad från de verkningar som var i fråga i det mål som gav upphov till domen av den 14 maj 2020, Azienda Municipale Ambiente (C-15/19, EU:C:2020:371), och som avsåg en ändring, vid en tidpunkt då den ifrågavarande deponin fortfarande var i drift, av efterbehandlingsperioden för denna deponi.
- 56 Giltigheten av en unionsbestämmelse kan visserligen inte vara beroende av nationell rätt. När unionslagstiftaren först ger medlemsstaterna rätt att bestämma fördelningen av kostnaderna för att hantera avfall från vissa produkter och därefter beslutar att införa en regel enligt vilken dessa kostnader i alla medlemsstater ska bäras av producenterna, även för de produkter som dessa redan hade släppt ut på marknaden vid en tidpunkt då denna tidigare unionslagstiftning var i kraft, ska denna regel emellertid anses vara retroaktivt tillämplig, i den mening som avses i den rättspraxis som anges i punkt 47 ovan, och kan således strida mot rättssäkerhetsprincipen.

- 57 Det ska under dessa omständigheter prövas huruvida artikel 13.1 i direktiv 2012/19, med hänsyn till den omständigheten att den är tillämplig på solcellspaneler som släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och tidpunkten för ikraftträdandet av direktiv 2012/19, nämligen den 13 augusti 2012, och således reglerar situationer som uppkommit före detta sistnämnda datum, uppfyller de villkor som följer av den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 48 och 49 i förevarande dom.
- 58 Denna nya regel åtföljs visserligen av specialbestämmelser som reglerar dess tillämpning i tiden, i den mening som avses i angiven rättspraxis, eftersom den uttryckligen och otvetydigt avser avfall från solcellspaneler som släpps ut på marknaden efter den 13 augusti 2005. En ny rättsregel som är tillämplig på situationer som uppkommit tidigare kan emellertid inte anses vara förenlig med principen om att rättsakter inte får ha retroaktiv verkan, eftersom den i efterhand och på ett oförutsägbart sätt ändrar fördelningen av kostnader vars uppkomst inte längre kan undvikas. Aktörerna har nämligen inom ramen för handelstransaktioner kunnat stödja sig på den fördelning av kostnaderna som föreskrevs i den samtida lagstiftningen och denna nya bestämmelse berövar således dessa aktörer alla verkliga möjligheter att vidta åtgärder till följd av ikraftträdandet av denna bestämmelse.
- 59 I den mån en retroaktiv tillämpning av en ny regel, i enlighet med den rättspraxis som anges i punkt 49 i förevarande dom, även kan vara motiverad när ett mål av allmänintresse så kräver och om berörda personers berättigade förväntningar vederbörligen respekteras, ska det påpekas att en retroaktiv tillämpning av artikel 13.1 i direktiv 2012/19 i förevarande fall skulle strida mot det syfte som anges i skäl 12 i direktivet vilket är att uppmuntra producenterna att vid utformning och framställning fullt ut beakta och underlätta reparationer, eventuell uppgradering, återanvändning, demontering och materialåtervinning av sina produkter. Såsom den tyska regeringen har gjort gällande i sina svar på domstolens skriftliga frågor, förefaller det svårt att uppnå ett sådant mål om producenterna vid utformningen av solcellspaneler inte kunde förutse att de senare skulle vara skyldiga att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från dessa paneler.
- 60 Det resonemang som utvecklats i punkterna 47–59 i denna dom kan inte vederläggas av den omständigheten att solcellspaneler enligt artikel 13 i direktiv 2002/96 eventuellt skulle kunna läggas till i bilaga I B till detta direktiv, såsom parlamentet, Europeiska unionens råd och kommissionen har påpekat i sina svar på domstolens skriftliga frågor, inom ramen för de ändringar som är nödvändiga för att bland annat anpassa artikel 7.3 i direktivet avseende beräkningen av den återvinningskvot för WEEE som producenterna var skyldiga att uppnå till vetenskapliga och tekniska framsteg. I denna bestämmelse angavs visserligen redan år 2002 att producenter av solcellspaneler kunde behöva bära kostnaderna för att hantera avfall från de paneler som släpptes ut på marknaden från och med ett framtida datum som i förekommande fall skulle komma att föreskrivas i ett nytt direktiv. Denna bestämmelse kan emellertid inte underbygga den slutsatsen att dessa producenter borde ha förväntat sig att skyldigheten att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från EEE, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 13.1 i direktiv 2012/19, skulle åläggas dem med avseende på solcellspaneler som redan släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och den 13 augusti 2012.
- 61 Den retroaktiva tillämpningen av artikel 13.1 i direktiv 2012/19 står under dessa omständigheter i strid med rättssäkerhetsprincipen.

- 62 Domstolen konstaterar härvidlag att denna bestämmelse är ogiltig i den mån producenterna åläggs att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och den 13 augusti 2012.
- 63 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan besvaras enligt följande.
- Artikel 13.1 i direktiv 2012/19 är ogiltig i den mån som det i denna bestämmelse föreskrivs att producenterna ska finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och den 13 augusti 2012.
  - Artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken användarna av solcellspaneler, och inte producenterna av dessa, är skyldiga att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden från och med den 13 augusti 2012, det vill säga den tidpunkt då direktivet trädde i kraft.

Den andra frågan

- 64 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten ska tolkas så, att den omständigheten att en medlemsstats lagstiftning som strider mot ett unionsdirektiv har antagits före antagandet av detta direktiv påverkar bedömningen av villkoren för denna medlemsstats ansvar för skada som vållats en enskild till följd av åsidosättande av unionsrätten.
- 65 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att denna fråga har ställts för det fall att det i artikel 13.1 i direktiv 2012/19 föreskrivs att skyldigheten att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler ska åläggas producenterna vad avser de paneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013. Eftersom det följer av svaret på den hänskjutande domstolens första fråga att denna skyldighet ska införas för solcellspaneler som släppts ut på marknaden från och med ikraftträdandet av direktiv 2012/19, det vill säga den 13 augusti 2012, ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida den omständigheten att den tjeckiska lagstiftningen om avfall, som strider mot unionsrätten, antogs före den 13 augusti 2012, påverkar bedömningen av villkoren för Republiken Tjeckiens ansvar för skada som vållats en användare av solcellspaneler som släppts ut på marknaden under perioden mellan den 13 augusti 2012 och den 1 januari 2013.
- 66 Av handlingarna i målet följer att det, såsom generaladvokaten har framhållit i punkt 94 i sitt förslag till avgörande, fortfarande råder tvivel om huruvida det nationella målet verkligen avser solcellspaneler som släppts ut på marknaden under perioden mellan den 13 augusti 2012 och den 1 januari 2013.
- 67 En begäran från en nationell domstol kan emellertid bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 2 juli 2020, Magistrat der Stadt Wien (Europeisk hamster), C-477/19, EU:C:2020:517, punkt 40 och där angiven rättspraxis).

- 68 Eftersom det inte kan uteslutas att VYSOČINA WIND, i samband med driften av solenergianläggningen som tagits i bruk år 2009, faktiskt har förvärvat och använt solcellspaneler som släppts ut på marknaden under perioden mellan den 13 augusti 2012 och den 1 januari 2013, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera, ska den andra frågan besvaras för att kunna ge ett användbart svar till den hänskjutande domstolen.
- 69 Domstolen har vid upprepade tillfällen slagit fast att enligt unionsrätten föreligger en rätt till skadestånd då tre förutsättningar är uppfyllda, nämligen att den rättsregel som har överträtts har till syfte att ge enskilda rättigheter, att överträdelsen är tillräckligt klar, och slutligen att det finns ett direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av medlemsstatens skyldighet och den skada som de drabbade personerna har lidit (dom av den 5 mars 1996, Brasserie du pêcheur och Factortame, C-46/93 och C-48/93, EU:C:1996:79, punkt 51, samt dom av den 8 juli 2021, Koleje Mazowieckie, C-120/20, EU:C:2021:553, punkt 61).
- 70 Det följer dessutom av fast rättspraxis att de villkor som anges i förgående punkt, vilka gör det möjligt att fastställa medlemsstaternas ansvar för skada som har vållats enskilda genom överträdelser av unionsrätten som kan tillskrivas medlemsstaten, i princip ska tillämpas av de nationella domstolarna i enlighet med de riktlinjer som domstolen har angett för denna tillämpning (dom av den 29 juli 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 71 Vad särskilt gäller det andra villkoret måste den nationella domstol där en skadeståndstalan väckts beakta alla de faktorer som kännetecknar den situation som ska prövas för att avgöra huruvida det föreligger en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten (dom av den 29 juli 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, punkt 42).
- 72 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att den tjeckiska lagstiftaren, över en månad före antagandet av direktiv 2012/19, det vill säga den 30 maj 2012, införde en artikel 37p i avfallslagen, enligt vilken användarna av solcellspaneler ålades att finansiera kostnaderna för hanteringen av avfall från sådana solcellspaneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013. Den hänskjutande domstolen vill i detta sammanhang särskilt få klarhet i huruvida den omständigheten att Republiken Tjeckien ändrade sin avfallslagstiftning redan innan direktiv 2012/19 antogs kan läggas den medlemsstaten till last vid bedömningen av dess skadeståndsansvar med anledning av att nämnda nationella lagstiftning står i strid med nämnda direktiv.
- 73 För att besvara denna fråga ska det påpekas att det i artikel 24.1 i direktiv 2012/19 fastställs en frist efter vars utgång de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv ska träda i kraft i medlemsstaterna, nämligen den 14 februari 2014.
- 74 Även om direktiv 2012/19 som sådant är tidsmässigt tillämpligt (*ratione temporis*) från och med den 13 augusti 2012, framgår det av domstolens fasta praxis att eftersom avsikten med den frist som nämns i föregående punkt bland annat är att ge medlemsstaterna den tid som är nödvändig för att vidta införlivandeåtgärder, kan dessa stater inte klandras för att inte ha införlivat direktivet i sin rättsordning innan tidsfristen har löpt ut. Det är emellertid just under införlivandefristen som det åligger medlemsstaten att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det resultat som föreskrivs i direktivet uppnås vid tidsfristens utgång (dom av den 18 december 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, EU:C:1997:628, punkterna 43 och 44, samt dom av den 27 oktober 2016, Milev, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, punkterna 30 och 31).

- 75 Härav följer enligt likaså fast rättspraxis, att medlemsstaterna, under direktivets införlivandefrist, måste avhålla sig från att vidta åtgärder som allvarligt äventyrar det i direktivet föreskrivna resultatet (dom av den 18 december 1997, *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punkt 45, och dom av den 13 november 2019, *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė*, C-2/18, EU:C:2019:962, punkt 55).
- 76 I förevarande mål antogs artikel 37p i avfallslagen redan innan detta direktiv antogs och offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning*, vilket innebär att fristen för införlivande ännu inte hade börjat löpa, och att direktivet ännu inte hade kunnat medföra några rättsverkningar för de medlemsstater som direktivet riktar sig till.
- 77 Republiken Tjeckien kan således inte klandras för att ha handlat i strid med den rättspraxis som anges i punkt 75 i denna dom.
- 78 Av detta följer att införandet i avfallslagen, över en månad innan antagandet av direktiv 2012/19, av artikel 37p, enligt vilken användarna av solcellspaneler ålades att finansiera kostnaderna för hanteringen av avfall från sådana solcellspaneler som släppts ut på marknaden senast den 1 januari 2013, inte i sig kan anses utgöra en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten.
- 79 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska den andra tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Unionsrätten ska tolkas så, att den omständigheten att en medlemsstats lagstiftning som strider mot ett unionsdirektiv har antagits före antagandet av detta direktiv inte i sig utgör ett åsidosättande av unionsrätten, eftersom det resultat som föreskrivs i direktivet inte kan anses äventyras allvarligt innan detta direktiv blir en del av unionens rättsordning.

Rättegångskostnader

- 80 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) Artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE) är ogiltig i den mån som det i denna bestämmelse föreskrivs att producenterna ska finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden mellan den 13 augusti 2005 och den 13 augusti 2012.**

Artikel 13.1 i direktiv 2012/19 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken användarna av solcellspaneler, och inte producenterna av dessa, är skyldiga att finansiera kostnaderna för att hantera avfall från solcellspaneler som släppts ut på marknaden från och med den 13 augusti 2012, det vill säga den tidpunkt då direktivet trädde i kraft.

- 2) Unionsrätten ska tolkas så, att den omständigheten att en medlemsstats lagstiftning som strider mot ett unionsdirektiv har antagits före antagandet av detta direktiv inte i sig utgör ett åsidosättande av unionsrätten, eftersom det resultat som föreskrivs i direktivet inte kan anses äventyras allvarligt innan detta direktiv blir en del av unionens rättsordning.**

Underskrifter